

लंपादकीय

नवे राजकीय पर्व

राष्ट्रीय लोकशाही आघाडी म्हणजे एनडीएचे पाचवे सरकार उद्या, रविवारी शपथ घेणार आहे. सन १९९६मध्ये अटलबिहारी वाजपेयी यांचे १३ दिवसांचे सरकार आले. नंतर देवेंगोडा व गुजराल यांच्या अल्पजीवी सरकारांनंतर मुदतपूर्व निवडणूक झाली; तेव्हा १९९८च्या मे महिन्यात भारतीय जनता पक्षाच्या नेतृत्वाखाली एनडीएची स्थापना झाली. या आघाडीला २६ वर्ष पुरी झाली. वाजपेयीची दोन्ही सरकारे खन्या अर्थाने आघाडीची होती आणि २००४मध्ये पराभवातही मित्रपक्षांचा वाताच निर्णयक ठरला. नंतर मोदी यांची २०१४ आणि २०१९ मध्यी सरकारे निवळ औपचारिकता म्हणून एनडीएची होती. राजीव गांधी यांच्यांनंतर (१९८४) एकाच पक्षाचे निखळ बहमत मिळविणारे पहिले सरकार म्हणून २०१४मध्ये मोदीचा विशेष गौरव होत होता. त्या गौरवाचा शंखानंद २०१९मध्ये वाढला. आज परिस्थिती अटल-युसारखी झाली आहे. मित्रपक्षांशिवाय सरकार चालू शकणार नाही. पंतप्रधान मोदी हे अलंत दुश्शार आणि लवचिक नेते असल्याने त्यांनी निकाल येताच मेंदूला जणू भाजपेयीजी एनडीए असा शब्द वापरण्याची सूचनाच देऊन टाकली. एनडीएच्या संसदीय नेतेपदी निवड झाल्यानंतर त्यांच्या भाषणातून ते सलग तिसरे एनडीएचे सरकार चालविणार आहेत; असा भास होत होता. वस्तुस्थिती तसी होती. मित्रपक्ष नव्हे, तर पक्षातीलीही अनेक ज्येष्ठ नेत्यांचाही सन्मान या दशकात राखला गेला नाही. विजय मिळवूनही तडकाफडकी मुख्यमंत्रिपद गेलेले शिवाराजसिंह चौहान यांची सध्या छोट्या पडद्यावर वारंवार दिसणारी छबी किंवा नेतेपदाच्या प्रस्तावाला अनुमोदन देणारे नितीन गडकरी, ही बदलत्या काळजी खूण आहे. जुन्या संसद भवनात एनडीएच्या बैठकील मोदी, नितीश कुमार आणि चंद्रबाबू नायडू यांची बोली आणि देहोली विलक्षण स्त्रेहावी होती. हच चंद्रबाबू मोदी सत्रेत आल्यावर दीर्घकाळ भाजपपासून दूर होते. नितीश यांचे राजकीय झोके तर विचारायलाच नकोत. पण त्यांची अफाट स्तुतिसुमने सगळ्या सीमा ओलेणारी होती. त्यांनी मोर्दीसमार नमस्कारासाठी वाकणे हे अंवयात पाडणारे होते. हे तिथीही नेते एकाच पिढीचे. त्यांचा संसंवाद हीच सरकाराच्या स्थैन्याची हीमी असेल. मत्रिमंडळाची रचना होताना या सुसंवादाची कसोटी लागेल. दीर्घकाळचे मुख्यमंत्रिपद आणि लागोपाठ दोनदा निकलेली दिली; यात मोर्दीना आघाडी सरकार चालवावे लागले नाही. सन २०१४सून तर त्यांची पक्ष व सरकारावर अक्षरश. पोलादी पकड आह; ती यावेळ्या निकाल येताक्षणी दिली पडली.

हे नवे वास्तव स्वीकारून मोदी यांना पक्ष व सरकारामध्ये मोरे बदल करावे लागतील. अनेक तडजोडी स्वीकाराव्या लागतील. या नव्या राजकीय पर्वात गृहमंत्री अमित शहा यांचे महत्त्व उणावन्यास नवल नाही. पक्षात अनेक सौभ्य, सवादी, अनुभवी नेते आहेत. त्यांच्यासाठी किंतु व कसा अवकाश निर्मिण होतो, हे आता कलेल. तो अवकाश पक्ष व सरकार या दोन्हीच्या प्रकृतीला मानवणारा असू शकतो. एनडीएच्या नेतेपदी निवड झाल्यानंतर पंतप्रधान मोदी यांनी केलेले भाषण मात्र जुन्याच पठठीतले होते. कांग्रेसची खिली उडवायाला ते विसरले भाषण. 'आपला विजयच झाला आहे...' असे ते संगत होते. ते तांत्रिकदृश्य योग्य होते. तर्सेच, इतिहासीकी तुलना करता कांग्रेसची ताकद आजही खूप तोकी आहे. मात्र, मतदारानी भाजपला अनेक ठिकाणी जो जबर झटका दिला; त्याची जाणीव मोर्दीच्या बोलण्यातून यायता हवी होती. 'आमचे काही चुक्ले-राहिले असल तर यावेळी आमी नक्की सुधारणा करू...' असे या जारी वाजपेयी असते तर नक्कीच म्हणाले असते. पारदर्शी विनष्ट भावाने मोदी असे म्हणू शकले नाहीत. सगळ्या पंतप्रधानांच्या विविध भाषणांची प्रचारात साक्ष काढणाऱ्या मोर्दीनी वाजपेयी यांचीही काही भाषणे अभ्यासायला हरकत नाही. राष्ट्रपतीना सरकार स्थापनेचा दावा सादर केल्यानंतर मोदी यांनी, रविवारी शपथविधी होईल, असे सांगितले. आता भाजपपासून आणि पक्ष यांची फेरवरचना एकदमच होईल. नडु यांचे अथवाक्षपद संपैले. या साच्याबाबत राष्ट्रीय स्थायेवक संघ काय विचार करतो, हेही लवकरच दिसेल. मोर्दीसोबत कधी ना कधी काय केलेल्या कॅबिनेट व राज्य अशा वीस मंत्रांचा पराभव झाला आहे. हा पात्रा धक्का आहे. आता मित्रपक्ष मोर्दी खाली मागतील. 'संकासा साथ, संकासा विश्वास' ही घोषणा आकर्षक आहे. पण आघाडी सरकार चालविणाना अहंकाराला मुरु घालून ती प्रत्यक्षात आणेण, सोपे नसते. विरोधकाचा 'इंडिया' हा समूह किंती एकसंध आहे, हेही लवकरच कळल. नव्या अकागणितात लोकसभा व राज्यसभेने गंभीर्याने पण सखेल चर्चा करून काय निषेपायला होवे. 'मिली-जुली सरकार' या हिंदी शब्दप्रयोगाला 'आघाडी'पेक्षा सखेल लक्ष्यार्थ आहे. तो अर्थ पी. व्ही. नरसिंह राव, अटलबिहारी वाजपेयी, डॉ. मनमोहन सिंग या कर्तबगार पंतप्रधानांनी गेल्या तीन दशकांमध्ये अंगी मुरवून घेतला आणि तसे काय केले. मागची दहा वर्ष विसरून मोर्दीना हे शिकावे लागेल.

लोकनेता न्यूज नेटवर्क

पंतप्रधान नंदें मोदी यांच्या नेतृत्वाखाली तिसऱ्यांदा देशात राष्ट्रीय लोकशाही आघाडी (एनडीए) सत्तारूढ होत असतानाच, संख्याबाबाची ताकद वाढलेल्या विरोधी पक्षांनीही आक्रमकरेती चुणूक दाखवून दिली आहे. मतदारोत्तर चाचण्यांचे निष्कर्ष आणि त्यामुळे शेअर आवारात झालेली उल्थापालथ यांमध्ये स्त्रूबद्ध हालचाली झाल्याचा आरोप करून राहुल गांधी यांना थेट पंतप्रधान मोदी, गृहमंत्री अमित शहा आणि अर्थमंत्री निर्मला सीतारामन यांना जबाबदार धरले आहे. या कथित गैरव्यवहाराची संयुक्त संसदीय समितीमार्फत चौकशीची मागणी त्यांनी केली

लोकनेता न्यूज नेटवर्क

भारतीय बुद्धिबळ म्हणजे विश्वानाथन आदं असे समीकरण किंवर्क वर्षे होते. मात्र आर. प्रजानंद, डॉ. गुरेश आणि अर्जुन परिगेसी यांनी ते बदलले. केंडिंडेस बुद्धिबळ स्पर्ध जिडून जागतिक विजेत्या डिंग लिरेनवा आहानवीर झालेला गुकेश आणि अर्जुन परिगेसी हे यापूर्वीचा जागतिक क्रमवारीत अव्यवल दहामध्ये होते; आता प्रजानंदने ही कामगिरी केली आहे. प्रजानंदने तीन क्रमांकाने ही प्रातीकी करताना विश्वानाथन अनंदला मगे टाकले आहे. प्रजानंद आणि त्याची बहीं आहे. वैशाली हे केंडिंडेस स्पर्धेस पात्र उडलेले पहिले भाऊ-बहीं होते. त्या वेळी या दोघांकडून केंडिंडेस स्पर्धेत विजेतेपदाची अंदेक्षा होती. मात्र, दोघीही त्यात अपयोगी ठरले. ऐन वेळी पुस्तके भेटत जातात. ती इथे दोन महावर्षपूर्ण पुस्तके भेटतात ती म्हणजे सोकेटीसचेसूर्य पाहिलेला मानूसआणि नोबेल जर्मन कांदं बरीकार हर्मन हेसेचेसिद्धार्थ! 'गवाक्षानुरी चंद्र दिसे' या पहिल्याच प्रकरणात लेखिका आपल्या जादुई भाषेने वाचकांना सोबत यायला भाग पडतात. शिवनेही, बाल शिवावा यांचे आपसूक दर्शन घडवताना काही खिडक्यांमधून दिसली मोहक दृश्य,

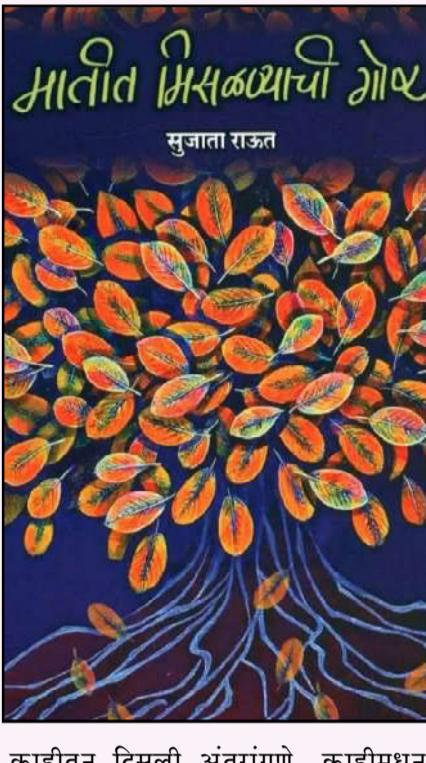
लोकप्रिय आहे. नोंद्वे बुद्धिबळ स्पर्धें संयोजकांनी प्रजानंदचा विहिंडओ प्रसारित केला आहे. त्यात १८ वर्षांच्या, कपाळलाला कायम शुभ्र टिळा लावण्याच्या या युवकाची लोकप्रियता दिसते. त्यात चाहते त्याची स्वाक्षरी घेण्यासाठी, त्याच्यासह सेलकी घेण्यासाठी गर्दी कीरत आहेत, असे दिसते. त्यांने

प्रथमच एकाच स्पर्धेत जगातील सर्वोत्तम दोन खेळांद्वारा घेण्यासाठी आहे. यावर कायमगीरी भविंडेस बुद्धिमत्त्वाचा प्रजानंद ही स्पर्धा गाजवत आहे. यावर कायमगीरी शेअर बाजारात लिहिणे आहे. संयोजकांचा हा विहिंडओच प्रजानंदची जगभारत किंती नोंद घेतली जात आहे, ते अधरेखित करते.

विरोधाचाही 'आगाज'

लोकनेता न्यूज नेटवर्क

आहे. गेल्या शनिवारी मतदारोत्तर चाचण्यांनी, भारतीय जनता पक्ष आणि 'एनडीए'ला चाचणेहून अधिक जागा मिळाली, असे अंदाज वर्तवैल होते. त्यामुळे सोमवारी शेअर आवाराने उसळी घेतली. मात्र, मंगळवारी निकालांमध्ये भाजप अडीचशे, तर 'एनडीए' तीनशे पर्यंत चंद्रमळल्याचे निष्कर्ष आणि त्यामुळे शेअर आवारात उडवाले. तेव्हा बाजार कोसळला. या काळात गुंतवणूकदाराचे सुमारे तीस लाख कोटी रुपयांचे नुकसान झाले. याच काळात पंतप्रधान, गृहमंत्री आणि अर्थमंत्री तेजी येणार असल्याचा हावला देत शेअर खेरेदीचे आवाहन केले होते, असा घटनाक्रम माझून राहुल गांधी यांनी या उच्चपदस्थानी बाजारातील उलाडालीस हातभार लावल्याचा आरोप केले

करतात. गंगा... भारताची हृदय रेखा. गंगा म्हणजे पावित्र. गंगा म्हणजे निर्मलता हे वाचतांना वाचे म्हणता. गंगा गंगासकळ दोष जाती भगा हा संत नामदेवाचा अंभग खुणवून जातो. गणेतील दिवे, उगमाकडे जातांना 'मुळाकडे परतणे' वाचतांना आपण लेखिकेसोबत भ्रमंती करत राहते. या ग्रंथातील सर्वच प्रकरणे वाचकाच्या हृदयाला हळवी सात घालत पुढे सरकाता. पुस्तक माणसांना कृतीशील बनवतात या न्यायाने प्रस्तुत पुस्तकाने मला 'साहिब, बीबी और गुलाम' (१९६२), 'स्वामी' (१९७७) आणि 'दि विलो ट्री' (२००५) हे तीन चित्रपट पहायला लावले. यातून लेखिका उत्तम चित्रपट समीक्षक आहेत हे ही इथे अधरेखित झाले आहे. लेखिकासुगण आहेत की नाही माहिती नाही; परंतु त्या रसज आहेत हे नव्ही! स्वयंपाक घरातील तळणाचा गंध, ज्योतिबाच्या वैवेदातील उपायोंची पुण्यांपीळी, वर तुपाची धार आणि कटाच्या आमटीचा स्व

